

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н.
КАРАЗІНА

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

**з дисципліни
«ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

рівень вищої освіти:	<u>перший (бакалаврський)</u>
галузь знань:	<u>29 «Міжнародні відносини»</u>
спеціальність:	<u>291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»</u>
освітня програма:	<u>«Міжнародні відносини», «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»</u>
спеціалізація:	_____
вид дисципліни:	<u>обов'язкова</u>
факультет	<u>міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу</u>

Укладач: к.ю.н., доц. Доценко О. М.

2018 / 2019 навчальний рік

1. НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ (РОЗШИРЕНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ)

Розділ 1. Теоретичні засади наукових досліджень

Тема 1. Поняття про науку

ЛЕКЦІЯ 1. Поняття про науку

Навчальні питання:

1. Наука як особлива форма людської діяльності. Виникнення і розвиток науки.

Поняття науки як особливої форми людської діяльності. Виникнення науки та етапи її розвитку. Донауковий, науковий та етап стану наукового духу за Г. Башларом. Поняття наукової революції та головні її особливості. Характерні риси першої наукової революції (XVII – XVIII ст.). Характерні риси другої наукової революції (кінець XIX – початок XX ст.). Характерні риси третьої наукової революції (середина XX ст. – сьогодні). Особливості науки кінця XX ст. – початку XXI ст. (диференціація і інтеграція науки; прискорений розвиток природознавчих наук; математизація наук; посилення зв'язку науки, техніки і виробництва)

2. Основний продукт, мета та функції науки. Структурні елементи науки, їх характеристика.

Поняття основного продукту науки. Складові науки як діяльності людей (формування, передавання, відтворення знань). Основна мета та зміст науки. Функції науки (пізнавальна, культурно-виховна, практично-діюча). Завдання науки (збір і узагальнення фактів (констатація); пояснення зовнішніх взаємозв'язків явищ (інтерпретація); пояснення суті фізичних явищ, їх внутрішніх взаємозв'язків і протиріч (побудови моделей); прогнозування процесів і явищ; встановлення можливих форм і напрямів практичного використання отриманих знань). Структурні елементи науки (наукова ідея, гіпотеза, теорія, закон, судження, факти, парадокси, наукова концепція, категорії, принципи, поняття та ін.). Понятійний апарат науки.

3. Суть наукознавства та його особливості, розділи наукознавства. Поняття наукознавства та його характерні риси. Розділи наукознавства (загальна теорія науки, історія науки, соціологія науки, економіка науки, політика і наука, теорія наукового прогнозування, планування і управління науковими дослідженнями, методологія науки, організація праці, психологія, етика і естетика наукової діяльності, наука і право, мова науки, класифікація наук) та їх характеристика. Основні завдання наукознавства.

4. Класифікація наук.

Мета, завдання та функції класифікації наук. Фундаментальні та прикладні науки. Основні галузі науки.

Тема 2. Організація наукової діяльності в Україні

ЛЕКЦІЯ 2. Організація наукової діяльності в Україні.

Навчальні питання:

1. Законодавство України про наукову діяльність, вищу освіту, підготовку та атестацію наукових кадрів.

Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 року. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 року. Поняття наукової науково-технічної діяльності.

2. Організаційна структура науки в Україні.

Чотири основних сектори організації науки в державі (академічний, вузівський, галузевий, виробничий) та їх характеристика. Наукові установи державної, комунальної та приватної форм власності. Національна академія наук України як вища наукова самоврядна організація України. Структура Національної академії наук України. Завдання Національної академії наук України. Сутність самоврядності Національної академії наук України. Національні галузеві академії наук (Національна академія аграрних наук України, Національна академія медичних наук України, Національна академія педагогічних наук України, Національна академія правових наук України, Національна академія мистецтв України). Наукова і науково-технічна діяльність в системі вищої освіти.

3. Система вищої освіти в Україні.

Заклади вищої освіти всіх форм власності. Основні завдання закладів вищої освіти. Типи закладів вищої освіти (університет, академія, інститут, коледж). Рівні та ступені (кваліфікації) вищої освіти (початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий / освітньо-творчий) рівень; науковий рівень). Ступені вищої освіти (молодший бакалавр; бакалавр; магістр; доктор філософії/доктор мистецтва; доктор наук). Галузі знань і спеціальності. Освітні та наукові програми. Стандарти освітньої діяльності та стандарти вищої освіти. Вимоги до освітньої програми. Органи, що здійснюють управління у сфері вищої освіти (Кабінет Міністрів України; центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки; галузеві державні органи, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти; органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти; Національна академія наук України та національні галузеві академії наук; засновники закладів вищої освіти; органи громадського самоврядування у сфері вищої освіти і науки; Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти). Учасники освітнього процесу (наукові, науково-педагогічні та педагогічні працівники; здобувачі вищої освіти та інші особи, які навчаються у закладах вищої освіти; фахівці-практики, які залучаються до освітнього процесу на освітньо-професійних програмах; інші працівники закладів вищої освіти). Вчені звання наукових і науково-педагогічних працівників. Основні посади наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої освіти. Особи, які навчаються у закладах вищої освіти, їх права.

4. Міжнародне співробітництво вчених.

Організація наукових грантів, міжнародних науково-дослідницьких програм та проектів обміну науковим досвідом між українськими та зарубіжними вченими. Чинні міжнародні програми, які діють в Україні.

5. Наукові школи.

Поняття наукової школи. Ознаки наукової школи. Функції наукової школи: виробництво наукових знань (дослідження і навчання); поширення наукових знань (комунікація); підготовка обдарованих вихованців (відтворення).

Тема 3. Поняття наукового дослідження та науково-дослідної роботи

ЛЕКЦІЯ 3. Поняття наукового дослідження та науково-дослідної роботи.

Навчальні питання:

1. Поняття та класифікація наукових досліджень.

Поняття наукового дослідження. Види наукових досліджень: в залежності від методів дослідження (теоретичні, теоретико-експериментальні та експериментальні наукові дослідження); в залежності від сфери використання результатів (фундаментальні та прикладні наукові дослідження, розробки); за видами зв'язку з суспільним виробництвом (науково-дослідні роботи, спрямовані на створення нових процесів, машин, конструкцій та ін., що повністю використовуються для підвищення ефективності виробництва; науково-дослідні роботи, направлені на поліпшення виробничих відносин, підвищення рівня організації виробництва без створення нових засобів праці; науково-дослідні роботи в сфері суспільних, гуманітарних та інших наук, що використовуються для удосконалення суспільних відносин, підвищення рівня духовного життя людей); за ступенем важливості для народного господарства (найважливіші роботи, що виконуються за планами Національної Академії Наук України; науково-дослідні роботи, що виконуються за планами галузевих міністерств та відомств; науково-дослідні роботи, що виконуються за ініціативою науково-дослідних організацій); в залежності від джерел фінансування (держбюджетні, госпдоговірні та нефінансовані); за тривалістю розробки (довгострокові та короткострокові); за стадіями дослідження (пошукові, науково-дослідні та науково-виробничі розробки); в залежності від місця проведення (лабораторні та виробничі); за складом якостей об'єкту (комплексні та диференційовані наукові дослідження).

2. Поняття, мета, завдання та форми науково-дослідної роботи студентів.

Поняття науково-дослідної роботи студентів. Елементи науково-дослідної роботи студентів (ознайомлення студентів з елементами дослідної праці, привиття їм навичок цієї праці; власне наукові дослідження, які здійснюються студентами під керівництвом професорсько-викладацького складу вузів). Мета залучення студентів до науково-дослідної роботи. Завдання науково-дослідної роботи студентів (вивчення методології дослідження та використання її для поглибленого та творчого засвоєння навчального матеріалу, а також в майбутній практичній діяльності;

ознайомлення студентів з основними напрямками НТП в економіці, впровадження досягнень НТП в практику; ознайомлення студентів з методами планування і організацією науково-дослідної роботи; вивчення методики та засобів самостійного вирішення наукових проблем по обраній спеціальності; набуття творчих трудових навичок у використанні наукових методів при вирішенні виробничих завдань). Форми науково-дослідної роботи студентів: науково-дослідна робота, що включається в навальний процес (впровадження елементів творчості в навчальні лабораторні та практичні (семінарські) заняття; проведення спеціальних наукових семінарів при кафедрах; робота над конкретними темами науково-дослідного характеру), написання курсових та кваліфікаційних робіт; науково-дослідна робота під час проходження виробничої практики); науково-дослідна робота, що виконується студентами в позанавчальний час (науково-дослідна робота у наукових гуртках; участь студентів в наукових дослідженнях, що проводяться кафедрами та науковими підрозділами вузу; науково-дослідна діяльність у студентських бюро; науково-дослідна робота студентів у наукових проблемних групах; студентські школи молодого ректора, конкурси на кращу студентську роботу; підготовка наукових доповідей на науково-теоретичні семінари, конкурси, конференції). Керівництво, панування та облік науково-дослідної роботи студентів.

3. Види наукових досліджень у закладі вищої освіти.

Поняття реферату, курсової роботи, дипломної роботи, наукової статті, дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії та доктора наук, їх особливості.

4. Етичні принципи та норми наукової діяльності.

Поняття етики науки. Зміст основних етичних принципів наукової діяльності (самоцінність істини; новизна наукового знання; свобода наукової творчості; відкритість наукових результатів; організований скептицизм).

Тема 4. Особливості наукової мови

ЛЕКЦІЯ 4. Особливості наукової мови

Навчальні питання:

1. Науковий стиль української мови.

Поняття та види стилі української мови. Становлення та розвиток наукового стилю української мови. Характерні риси власне наукового, науково-навчального, науково-популярного, науково-публіцистичного, науково-технічного підстилів наукового стилю мови.

2. Мовні засоби наукового стилю.

Лексика та фразеологія наукового стилю (велика кількість термінів; стійких термінологічних словосполучень; виразно-іменний характер висловлювання; вжиття слів у прямому значенні; вжиття слів та словосполучень, що допомагають послідовно, логічно пов'язати між собою окремі елементи наукового тексту; слова, які свідчать про ступінь вірогідності та об'єктивність наведеної інформації тощо). Морфологія наукового стилю (розширення функцій іменників і прикметників за рахунок дещо звуженого

використання дієслів; вжиття відносних прикметників; переважна форма оцінки; дієслова й дієслівні форми мають особливе інформаційне навантаження, широке застосування дієслівних форм недоконаного виду минулого часу дійсного способу, використання вказівних займенників). Синтаксис наукового стилю (переважання розгорнутих складних речень із розгалуженою системою різних видів підрядності, відокремлених зворотів (особливо дієприкметникових та дієприслівникових); вживання безособових, неозначено-особових речень, які використовуються для описування явищ, фактів, процесів, номінативних (називних) речень; вживання переважно розповідних речень; вживання дієслів в пасивно-зворотній формі; документування тверджень, посилення, цитати).

4. Текст як форма існування наукових знань.

Поняття тексту. Види наукових текстів за формами реалізації (наукові та письмові). Якості, що визначають культуру мови наукових текстів: смислова точність, ясність, стислість. Рубрикація та композиція наукових текстів. Основні прийоми викладу наукових матеріалів (послідовний виклад, цілісний виклад, вибіркового виклад).

5. Особливості мовного етикету в науковій діяльності.

Поняття етикету. Поняття спілкування. Поняття мовного етикету та чинники, які визначають формування мовного етикету і його використання. Функції мовного етикету як соціально-лінгвістичного явища (контактно-підтримувальна, конотативна, регулятивна, імперативна, апелятивна, емотивна). Поняття мовленнєвого та спілкувального етикету.

Тема 5. Інформаційне забезпечення наукових досліджень

ЛЕКЦІЯ 5. Інформаційне забезпечення наукових досліджень

Навчальні питання:

1. Поняття, види та ознаки інформації.

Поняття інформації за чинним законодавством України. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 року № 2657-ХІІ. Ознаки інформації. Зміст права на інформації. Види інформації за змістом (інформація про фізичну особу; інформація довідково-енциклопедичного характеру; інформація про стан довкілля (екологічна інформація); інформація про товар (роботу, послугу); науково-технічна інформація; податкова інформація; правова інформація; статистична інформація; соціологічна інформація та інші види інформації). Інформація за режимом доступу до неї (відкрита, конфіденційна, таємна інформація). Поняття інформаційної діяльності. Основні види інформаційної діяльності (створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації).

2. Види інформаційного забезпечення наукових досліджень.

Поняття інформаційного забезпечення. Закон України «Про науково-технічну діяльність» від 25.06.1993 року № 3322-ХІІ. Класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень: професійна інформаційна комунікація, пізнавальність інформації, зміст інформаційного забезпечення. Інформаційне забезпечення наукових досліджень за змістом (законодавче,

планове, нормативно-довідкове, планове, нормативно-довідкове, договірне, технологічне, організаційно-управлінське, фактографічне). Поняття інформаційних ресурсів науково-технічної інформації. Поняття довідково-інформаційного фонду, довідково-пошукового апарату.

3. Основні види видань, передбачені Національним стандартом України ДСТУ 3017:2015 «Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять».

Первинні та вторинні документи. Поняття авторського аркуша. Книга, монографія, підручник, навчальний посібник, праці і матеріали наукових конференцій, офіційні видання державних установ, періодичні видання, спеціальні види видань, проміжні види публікацій, групи неопублікованих документів, довідкові видання.

4. Обмеження використання авторської інформації.

Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 року № 3792-ХІІ. Суб'єкти та об'єкти авторського права. Особисті немайнові та майнові права автора. Поняття академічного плагіату. Порушення авторського права, поняття плагіату. Способи цивільно-правового захисту авторського права. Наказ ХНУ імені В.Н. Каразіна від 18.05.2018 року № 0204-1/263 «Про введення в дію рішення Вченої ради з питання «Про затвердження Порядку проведення перевірки наукових праць, навчальних видань та дипломних робіт (проектів) працівників та здобувачів іншої освіти на наявність запозичень з інших документів».

Тема 6. Методологія наукових досліджень

ЛЕКЦІЯ 6. Методологія наукових досліджень (ч. 1).

Навчальні питання:

1. Поняття, функції та рівні методології наукових досліджень.

Поняття методології наукових досліджень. Функції методології наукових досліджень (визначає способи здобуття наукових знань, які відображають динамічні процеси та явища; направляє, передбачає особливий шлях, на якому досягається певна науково-дослідницька мета; забезпечує всебічність отримання інформації щодо процесу чи явища, що вивчається; допомагає введенню нової інформації до фонду теорії науки; забезпечує уточнення, збагачення, систематизацію термінів і понять у науці; створює систему наукової інформації, яка базується на об'єктивних фактах, і логіко-аналітичний інструмент наукового пізнання). Поняття методики та методів наукового дослідження. Співвідношення між методологією, методикою та методами дослідження. Рівні методології наукових досліджень (філософська, або фундаментальна, методологія; загальнонаукова методологія; конкретнонаукова методологія).

2. Поняття методу наукового дослідження та його основні риси. Система методів наукового дослідження.

Поняття та функції методів наукового дослідження. Основні риси методу наукового дослідження (ясність; націленість, тобто підпорядкованість

методу досягненню певної мети, розв'язанню певних конкретних завдань; детермінованість; результативність; надійність; економічність; відповідність методу об'єктові дослідження і рівню пізнання; кожен метод дослідження сам має бути теоретично обґрунтованим). Система методів наукового дослідження: загальнонаукові (методи теоретичного рівня наукового пізнання; методи емпіричного рівня наукового пізнання; методи, які використовуються як на теоретичному, так і на емпіричному рівні), конкретнонаукові (міждисциплінарні та спеціальні) методи наукових досліджень.

ЛЕКЦІЯ 7. Методологія наукових досліджень (ч. 2).

Навчальні питання:

3. Загальнонаукові методи наукових досліджень.

Аналіз та синтез; індукція та дедукція; аналогія; моделювання; абстрагування; конкретизація; системний аналіз; ідеалізація; історичний метод; системний метод; спостереження; вимірювання; порівняння; узагальнення; експеримент; опитування та ін.

4. Конкретнонаукові методи наукових досліджень.

Методи наукових досліджень, які використовуються у галузі знань 29 «Міжнародні відносини»: загальні (спостереження, аналіз офіційних документів, порівняння), експлікативні (контент-аналіз, івент-аналіз, когнітивне картування, метод індикаторів, статистичний метод), конструктивні (експеримент, моделювання, системний метод), прогнозні (дельфійський метод, побудова сценаріїв).

Розділ 2. Організація проведення наукових досліджень

Тема 7. Вибір напрямку наукового дослідження

ЛЕКЦІЯ 8. Вибір напрямку наукового дослідження (ч. 1).

Навчальні питання:

1. Розроблення програми наукового дослідження.

Розділи програми наукового дослідження (методологічний розділ, методико-процедурний розділ, розділ експериментальних досліджень).

2. Наукова проблема та тема наукового дослідження. Об'єкт та предмет наукового дослідження. Мета і завдання дослідження.

Поняття наукової проблеми. Типи наукових проблем: інформаційні, аналогічні, гіпотетичні. Поняття теми наукового дослідження. Етапи формулювання теми наукового дослідження: вибір теми; обґрунтування, уточнення теми; конкретизація теми; формулювання назви теми; затвердження теми. Актуальність теми дослідження. Поняття об'єкта та предмета дослідження, їх співвідношення. Особливості визначення об'єкта та предмета дослідження. Формулювання мети і завдань дослідження. Поняття мети дослідження як очікуваного кінцевого результату, який зумовлює загальну спрямованість і логіку наукового дослідження. Сутність завдань наукового дослідження (вирішення теоретичних питань, які пов'язані з

проблемою дослідження; розроблення принципів, умов і факторів застосування окремих методик і методів; виявлення, уточнення, поглиблення, методологічне обґрунтування суттєвості, природи, структури об'єкта, що вивчається; виявлення тенденцій і закономірностей процесів; виявлення шляхів та засобів удосконалення явища, процесу, що досліджується (практичні аспекти роботи); експериментальна перевірка розроблених пропозицій щодо розв'язання проблеми, підготовка методичних рекомендацій для їх використання на практиці тощо).

3. Складання плану дослідження, розроблення методології дослідження та обґрунтування наукових гіпотез.

Поняття плану наукового дослідження. Методологічна та організаційна частина плану наукового дослідження. Розроблення методології дослідження. Поняття наукової гіпотези. Поняття робочої гіпотези. Стадії розвитку гіпотези: 1) висування гіпотез; 2) формулювання гіпотез; 3) доведення гіпотез у процесі дослідження й експериментування, їх уточнення і коригування; 4) результати доведення гіпотез. Правила обґрунтування наукових гіпотез та їх перевірка.

ЛЕКЦІЯ 9. Вибір напрямку наукового дослідження (ч. 2).

Навчальні питання:

4. Пошук та збір наукової інформації. Аналіз та інтерпретація наукової інформації.

Поняття первинної та вторинної інформації. Етапи пошуку необхідної інформації (етап 1 – виділення основних проблем, питань, завдань теми дослідження та ключових понять; етап 2 – визначення переліку джерел, в яких може висвітлюватися інформація щодо виділених проблемних питань; етап 3 – вибір прийомів, за допомогою яких здійснюватиметься робота з обраними літературними джерелами (опрацювання каталогів бібліотек, робота в мережі Internet, робота з інформаційною базою тощо); етап 4 – одержання текстів (ксерокопіювання або ж читання) та їх безпосередня обробка). Принципи пошуку інформації: актуальність інформації; достовірність інформації; інформація має точно відтворювати об'єктивний стан і розвиток об'єкта; інформаційна єдність. Методика пошуку необхідної інформації. Порядок роботи з джерелами наукової інформації. Робота з джерелом інформації: ознайомлювальне читання джерела інформації і творче дослідження його змісту. Виписка, анотація, конспект. Способи складання конспектів.

5. Підведення підсумків наукового дослідження.

Формулювання висновків і наукового обґрунтування рекомендацій, розробка прогнозів і проектів змін тощо.

Тема 8. Систематизація та основи пошуку інформації в традиційних, електронних та Інтернет-джерелах при проведенні наукових досліджень

ЛЕКЦІЯ 10. Систематизація та основи пошуку інформації в традиційних, електронних та Інтернет-джерелах при проведенні наукових досліджень (ч. 1).

Навчальні питання:

1. Бібліотека як інтелектуальний центр суспільства.

Поняття бібліотеки. Історичні аспекти виникнення та розвитку бібліотек. Закон України про бібліотеки і бібліотечну справу від 27.01.1995 № 32/95-ВР. Поняття бібліотечної справи, бібліотечного фонду, бібліотечних ресурсів. Види бібліотек (за значенням: всеукраїнські загальнодержавного значення (національні, державні); республіканські (Автономної Республіки Крим); обласні; міські; районні; селищні; сільські; за змістом бібліотечних фондів: універсальні; галузеві; міжгалузеві; за призначенням: публічні (загальнодоступні), у тому числі спеціалізовані для дітей, юнацтва, осіб з фізичними вадами; спеціальні (академії наук, науково-дослідних установ, навчальних закладів, підприємств, установ, організацій). Національна бібліотека України. Державна бібліотека. Центральні бібліотеки. Обов'язки бібліотек. Права, громадян, підприємств, установ і організацій на бібліотечне обслуговування. Права користувачів бібліотеки.

2. Основи пошуку джерел наукової інформації у бібліотеці.

Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації (праці відомих представників певної галузі знань; статистичні матеріали; науково-дослідна література; навчальна література; науково-популярна література; практичні посібники; довідкова література). Поняття та види інформаційно-пошукових мов, їх основне призначення. Класифікаційні та вербальні інформаційно-пошукові мови. УДК. ББК. Поняття авторського знаку. Поняття основного та додаткового бібліотечного фонду. Поняття та види бібліотечних каталогів (алфавітний, систематичний, предметний). Напрямки методики пошуку необхідних джерел інформації в бібліотеці: 1) тематичний підбір всіх джерел; 2) тематичний підбір за видом документа (наприклад, тільки журнальні статті, описи винаходів тощо). Поняття реферативних журналів з окремих галузей знань, галузевих бібліографічних видань, бібліографічних видань універсального змісту, їх значення для пошуку джерел наукової інформації.

ЛЕКЦІЯ 11. Систематизація та основи пошуку інформації в традиційних, електронних та Інтернет-джерелах при проведенні наукових досліджень (ч. 2).

Навчальні питання:

3. Загальна характеристика Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Пошук інформації у традиційному та електронному каталозі ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна.

4. Основи пошуку джерел наукової інформації в електронних та Інтернет-бібліотеках.

Електронні джерела та Інтернет-бібліотеки, їх адреси та пошук в них інформації. Безпека використання Інтернет-ресурсів, ступінь їх достовірності

та об'єктивності. Інтернет-ресурси різних країн світу: їх використання у наукових дослідженнях в сфері міжнародних відносин.

Тема 9. Правила складання бібліографічних посилань та оформлення списку використаних джерел

ЛЕКЦІЯ 12. Правила складання бібліографічних посилань та оформлення списку використаних джерел (ч. 1).

Навчальні питання:

1. Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Види бібліографічних посилань та правила їх складання. Внутрішньотекстове, підрядкове та позатекстове бібліографічне посилання. Особливості складання комплексного бібліографічного посилання. Особливості складання бібліографічного посилання на електронний ресурс. Особливості складання бібліографічного посилання на архівний документ. Правила оформлення бібліографічного опису книг та частин книг, авторефератів дисертацій, дисертацій, законодавчих та нормативних документів, архівних документів, патентів, препринтів, стандартів, каталогів, бібліографічних покажчиків, матеріалів конференцій, частин довідкових, продовжуваних та періодичних видань, електронних ресурсів тощо у списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015.

ЛЕКЦІЯ 13. Правила складання бібліографічних посилань та оформлення списку використаних джерел (ч. 2).

Навчальні питання:

2. Національний стандарт ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

Загальні правила оформлення бібліографічних описів джерел відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Правила оформлення бібліографічного опису книг та частин книг, авторефератів дисертацій, дисертацій, законодавчих та нормативних документів, архівних документів, патентів, препринтів, стандартів, каталогів, бібліографічних покажчиків, матеріалів конференцій, частин довідкових, продовжуваних та періодичних видань, електронних ресурсів тощо у списку використаних джерел відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006.

3. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових дослідженнях. Загальні вимоги щодо оформлення бібліографічних посилань та оформлення списку використаних джерел відповідно до стилю Американської психологічної асоціації (APA style), Чикаго стилю (Chicago style), стилю асоціації сучасної мови (MLA style).

Тема 10. Оформлення результатів наукових досліджень

ЛЕКЦІЯ 14. Оформлення результатів наукових досліджень (ч. 1).

Навчальні питання:

1. Поняття результатів наукового дослідження та основні вимоги до них.

Поняття результатів наукового дослідження. Вимоги до результатів наукових досліджень: актуальність на даний період розвитку науки і практики, новизна, практичне значення, достовірність, точність виконання розрахунків, повторюваність в процесі експерименту, однозначність формувань). Форми звітності, апробації та впровадження результатів наукових досліджень (інформація, інформаційна записка, аналітична записка, звіт про НДР, виступ, наукова публікація, доповідь, курсова робота, дипломна робота, дисертація, нарада, колоквиум, семінар, симпозіум, конференція, з'їзд, конгрес, захист). Поняття апробації наукового дослідження. Загальні вимоги щодо структури результатів наукового дослідження.

2. Сутність наукової публікації, її основні види.

Поняття наукової публікації. Функції наукової публікації (оприлюднення результатів наукової роботи; сприяння встановленню пріоритету автора при аналогічних за змістом наукових статтях; свідчення про особистий внесок дослідника в розробку наукової проблеми; підтвердження достовірності основних результатів і висновків наукової роботи, її новизни та наукового рівня, оскільки після виходу в світ публікація стає об'єктом вивчення й оцінки широкою науковою громадськістю; підтвердження факту апробації та впровадження результатів і висновків дисертації; відображення основного змісту, наукового рівня та новизни дослідження; забезпечення первинною науковою інформацією суспільства, повідомлення про появу нового наукового знання, передача його у загальне користування). Загальні вимоги до підготовки та оформлення рефератів, наукових статей, наукових монографій. Загальні відомості про дисертаційне дослідження.

ЛЕКЦІЯ 15. Оформлення результатів наукових досліджень (ч. 2).

Навчальні питання:

3. Особливості усної передачі інформації про результати наукової діяльності. Нарада. Колоквиум. Симпозіум. Конференція. Зїзди і конгреси. Загальні вимоги до підготовки та презентації виступу з доповіддю. Загальні вимоги щодо підготовки та оформлення тез наукової доповіді.

4. Дискусія як форма апробації наукового дослідження.

Поняття наукової дискусії. Суб'єкти дискусії (пропонент, опонент, аудиторія). Етапи процедури проведення наукової дискусії. Критика. Дискурс. Поняття аргументації. Компоненти раціональної аргументації (теза та аргумент). Вимоги до аргументів. Помилкові аргументи. Техніка аргументації. Помилки при проведенні дискусії.

5. Основні наукометричні бази даних та індекс цитування авторів наукових статей в них.

Загальна характеристика баз даних Web of Science та Scopus. Поняття індексу цитування. H-індекс, або індекс Хірша. Імпакт-фактор журналів, що публікують наукові статті.

Тема 11. Загальні вимоги щодо підготовки та оформлення курсової та дипломної роботи

ЛЕКЦІЯ 16. Загальні вимоги щодо підготовки та оформлення курсової та дипломної роботи.

Навчальні питання:

1. Поняття, основні та загальні вимоги щодо змісту курсової та дипломної роботи.

Поняття курсової роботи, основна мета її виконання. Навички та уміння, які студенти вдосконалюють і розвивають у процесі її виконання. Поняття дипломної роботи (випускної кваліфікаційної роботи бакалавра) та загальні вимоги до її виконання (актуальність теми, достатній теоретичний рівень, дослідницький характер). Керівництво курсовою та дипломною роботою студента. Обов'язки наукового керівника курсової (дипломної) роботи (надавати допомогу у виборі теми, розробці плану (змісту) курсової (дипломної) роботи; добір літератури, методології та методів дослідження тощо; аналізувати зміст роботи, висновки і результати дослідження; визначати поетапні терміни виконання роботи; контролювати виконання курсової (дипломної) роботи; доповідати на засіданні кафедри про виконання та завершення роботи; дати відгук на роботу).

2. Основні етапи підготовки курсової та дипломної роботи.

Підготовчий етап. Визначення напрямку дослідження, вибір і затвердження теми дослідження. З'ясування об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження. Визначення методів дослідження. Другий етап. Добір та опрацювання теоретичних та емпіричних джерел інформації з обраної тематики. Складання плану дослідження. Проведення дослідження, розробка рекомендацій, направлених на досягнення мети та розв'язання завдань наукового дослідження, написання основного тексту курсової та дипломної роботи. Заключний етап. Підготовка та оформлення висновків та результатів проведеного наукового дослідження, оформлення списку літератури та додатків, редагування тексту, його доопрацювання з урахуванням зауважень наукового керівника. Підготовка дипломної роботи до захисту. Особливості апробації результатів дипломної роботи. Вимоги до набору тексту.

3. Структура та технічне оформлення курсової та дипломної роботи.

Рекомендована структура курсової та дипломної роботи: титульна сторінка, зміст курсової (дипломної) роботи, вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури, додатки.

4. Підготовка до захисту та захист курсової та дипломної роботи. Елементи процедури захисту (повідомлення студента про зміст роботи; запитання до автора; оголошення відгуку наукового керівника або його виступ (для дипломної роботи – й рецензента); відповіді студента на запитання членів комісії із захисту; заключне слово студента; рішення комісії про оцінку

роботи). Відгук наукового керівника на дипломну роботу. Рецензія на дипломну роботу спеціаліста-практика відповідної кваліфікації.

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Практичне (семінарське) заняття 1: ПОНЯТТЯ ПРО НАУКУ

Навчальна мета заняття: формування у студентів базових знань щодо поняття про науку та її розвиток, класифікацію наук, загальних положень наукознавства, а також умінь та навичок вести наукову дискусію, будувати аргументацію, усно передавати інформацію про результати наукової діяльності.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Наука як особлива форма людської діяльності. Виникнення і розвиток науки.
2. Основний продукт, мета та функції науки. Структурні елементи науки, їх характеристика.
3. Суть наукознавства та його особливості, розділи наукознавства.
4. Класифікація наук.

Ключові поняття: наука, наукова революція, наукове пізнання, знання, основний продукт науки, наукознавство, наукова ідея, гіпотеза, теорія, закон, судження, факти, парадокси, наукова концепція, категорії, принципи, поняття, понятійний апарат науки, фундаментальні та прикладні науки.

Самостійна робота – 2 год. (для ОП «Міжнародні відносини»)

Самостійна робота – 3 год. (для ОП «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»)

Питання та завдання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Дати відповіді на контрольні питання:
 - 1) В чому полягає значення наукових революцій?
 - 2) Охарактеризуйте функції науки.
 - 3) Що таке продукт науки?
 - 4) Назвіть структурні елементи науки як системи знань.

- 5) Охарактеризуйте класифікацію наук та визначте, в чому полягає її значення.
2. Скласти термінологічний словник до теми.
3. Скласти опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті.
4. Підготувати доповіді (презентації) з наступних тем:
 - 1) Характерні риси першої наукової революції (XVII – XVIII ст.).
 - 2) Характерні риси другої наукової революції (кінець XIX – початок XX ст.).
 - 3) Характерні риси третьої наукової революції (середина XX ст. – сьогодення).
5. Письмово виконати завдання:
 - 5.1. Підготувати логіко-структурну схему «Понятійний апарат науки».
 - 5.2. Підготувати логіко-структурну схему «Розділи наукознавства».
 - 5.3. Підготувати логіко-структурну схему «Класифікація наук».
6. Ознайомитися з книгою Едварда де Боно «Шість капелюхів мислення» та зробити презентацію типів мислення за кожним з капелюхів (білий, жовтий, чорний, червоний, зелений, синій).

Практичне (семінарське) заняття 2: ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Навчальна мета заняття: формування у студентів базових знань щодо організаційної структури науки в Україні, системи вищої освіти, поняття міжнародного співробітництва вчених, а також умінь та навичок вести наукову дискусію, будувати аргументацію, усно передавати інформацію про результати наукової діяльності.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Законодавство України про наукову діяльність, вищу освіту, підготовку та атестацію наукових кадрів.
2. Організаційна структура науки в Україні.
3. Система вищої освіти в Україні.
4. Міжнародне співробітництво вчених.
5. Наукові школи.

Ключові поняття: наукова діяльність, науково-технічна діяльність, Національна академія наук України, вища освіта, наукові кадри, науково-педагогічні кадри, педагогічні кадри, заклади вищої освіти, рівні вищої освіти, ступені вищої освіти, кваліфікації вищої освіти, організаційна структура науки, науковий грант, наукова школа.

Самостійна робота – 3 год. (для ОП «Міжнародні відносини»)

Самостійна робота – 4 год. (для ОП «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»)

Питання та завдання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Дати відповіді на контрольні питання:
 - 1) Визначте сектори організації науки в Україні.
 - 2) Охарактеризуйте наукову і науково-технічну діяльність в системі вищої освіти.
 - 3) Назвіть національні галузеві академії наук.
 - 4) Визначте права осіб, що навчаються у закладах вищої освіти.
 - 5) Охарактеризуйте функції наукових шкіл.
2. Скласти термінологічний словник до теми.
3. Скласти опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті.
 4. Підготувати доповіді (презентації) з наступних тем:
 - 1) Німецька служба академічних обмінів (DAAD).
 - 2) Програма Tempus.
 - 3) Програма імені Жана Моне.
 - 4) Загальна характеристика Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року.
 - 5) Загальна характеристика Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 року.
 - 6) Загальна характеристика Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 року.
 5. Письмово підготувати логіко-структурну схему «Система вищої освіти України».

Практичне (семінарське) заняття 3: ПОНЯТТЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

Навчальна мета заняття: формування у студентів базових знань щодо поняття наукового дослідження, а також поняття, мети, завдання та форми науково-дослідної роботи студентів, а також умінь та навичок проводити науково-дослідну роботу, що включається в навчальний процес та що виконується студентами в позанавчальний час.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття та класифікація наукових досліджень.
2. Поняття, мета, завдання та форми науково-дослідної роботи студентів.
3. Види наукових досліджень у закладі вищої освіти.
4. Етичні принципи та норми наукової діяльності.

Ключові поняття: наукове дослідження, науково-дослідна робота, теоретичні дослідження, теоретико-експериментальні дослідження, експериментальні дослідження, науковий керівник, реферат, курсова робота, наукова стаття, дисертація, етика науки, етичні принципи наукової діяльності.

Самостійна робота – 2 год. (для ОП «Міжнародні відносини»)

Самостійна робота – 3 год. (для ОП «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»)

Питання та завдання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Дати відповіді на контрольні питання:
 - 1) Дайте класифікацію наукових досліджень.
 - 2) Розкрийте завдання науково-дослідної роботи студентів.
 - 3) Охарактеризуйте форми науково-дослідної роботи студентів.
 - 4) Перерахуйте види наукових досліджень у закладі вищої освіти.
 - 5) Розкрийте зміст основних етичних принципів наукової діяльності
2. Скласти термінологічний словник до теми.
3. Скласти опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті.
4. Підготувати доповіді (презентації) з наступних тем:
 - 1) Основні вимоги до підготовки та оформлення рефератів.
 5. Письмово підготувати логіко-структурну схему «Форми науково-дослідної роботи студентів».

Практичне (семінарське) заняття 4: ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОЇ МОВИ

Навчальна мета заняття: формування у студентів базових знань щодо особливостей наукової мови та мовного етикету в науковій діяльності, а також умінь та навичок визначати тексти наукового стилю, визначати їх лексичні, фразеологічні, морфологічні та синтаксичні особливості.

Час проведення – 2 год.

Ключові поняття: науковий стиль, мовні засоби, лексика, фразеологія, морфологія, синтаксис, термін, смислова точність, ясність, стислість, рубрикація тексту, композиція тексту, прийоми викладу наукових матеріалів, мовний етикет.

Навчальні питання:

1. Науковий стиль української мови.
2. Мовні засоби наукового стилю.
3. Текст як форма існування наукових знань.

4. Особливості мовного етикету в науковій діяльності.

Самостійна робота – 3 год. (для ОП «Міжнародні відносини»)

Самостійна робота – 3 год. (для ОП «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»)

Питання та завдання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Дати відповіді на контрольні питання:
 - 1) Охарактеризуйте підстилі наукового стилю.
 - 2) Визначте особливості лексики та фразеології наукових текстів.
 - 3) Визначте особливості морфології та синтаксису наукових текстів.
 - 4) Охарактеризуйте якості, що визначають культуру наукової мови: смислова точність, ясність, стислість.
 - 5) Охарактеризуйте функції мовного етикету як соціально-лінгвістичного явища
2. Скласти термінологічний словник до теми.
3. Скласти опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті.
4. Підготувати доповіді (презентації) з наступних тем:
 - 1) Особливості лексики наукового стилю.
 - 2) Особливості фразеології наукового стилю.
 - 3) Особливості морфології наукового стилю.
 - 4) Особливості синтаксису наукового стилю.
 - 5) Рубрикація та композиція наукових текстів.
5. Визначити стиль кожного з текстів.
- 5.1. Текст 1.

Transcript of President Obama's speech at the United Nations General Assembly in New York, provided by the White House.

Mr. President, Mr. Secretary General, fellow delegates, ladies and gentlemen: each year we come together to reaffirm the founding vision of this institution. For most of recorded history, individual aspirations were subject to the whims of tyrants and empires. Divisions of race, religion and tribe were settled through the sword and the clash of armies. The idea that nations and peoples could come together in peace to solve their disputes and advance a common prosperity seemed unimaginable.

It took the awful carnage of two world wars to shift our thinking. The leaders who built the United Nations were not naïve; they did not think this body could eradicate all wars. But in the wake of millions dead and continents in rubble; and with the development of nuclear weapons that could annihilate a planet; they understood that humanity could not survive the course it was on. So they gave us this institution, believing that it could allow us to resolve conflicts, enforce rules of behavior, and build habits of cooperation that would grow stronger over time.

For decades, the U.N. has in fact made a real difference – from helping to eradicate disease, to educating children, to brokering peace. But like every generation of leaders, we face new and profound challenges, and this body continues

to be tested. The question is whether we possess the wisdom and the courage, as nation-states and members of an international community, to squarely meet those challenges; whether the United Nations can meet the tests of our time.

For much of my time as President, some of our most urgent challenges have revolved around an increasingly integrated global economy, and our efforts to recover from the worst economic crisis of our lifetime. Now, five years after the global economy collapsed, thanks to coordinated efforts by the countries here today, jobs are being created, global financial systems have stabilized, and people are being lifted out of poverty. But this progress is fragile and unequal, and we still have work to do together to assure that our citizens can access the opportunity they need to thrive in the 21st century.

5.2. Текст 2.

The Solar System

Our solar system consists of an average star we call the Sun, the planets Mercury, Venus, Earth, Mars, Jupiter, Saturn, Uranus, Neptune, and Pluto. It includes: the satellites of the planets; numerous comets, asteroids, and meteoroids; and the interplanetary medium. The Sun is the richest source of electromagnetic energy (mostly in the form of heat and light) in the solar system. The Sun's nearest known stellar neighbor is a red dwarf star called Proxima Centauri, at a distance of 4.3 light years away. The whole solar system, together with the local stars visible on a clear night, orbits the center of our home galaxy, a spiral disk of 200 billion stars we call the Milky Way. The Milky Way has two small galaxies orbiting it nearby, which are visible from the southern hemisphere. They are called the Large Magellanic Cloud and the Small Magellanic Cloud. The nearest large galaxy is the Andromeda Galaxy. It is a spiral galaxy like the Milky Way but is 4 times as massive and is 2 million light years away. Our galaxy, one of billions of galaxies known, is traveling through intergalactic space.

5.3. Текст 3.

Convention on the Rights of the Child

Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 44/25 of 20 November 1989

entry into force 2 September 1990, in accordance with article 49

Preamble

The States Parties to the present Convention,

Considering that, in accordance with the principles proclaimed in the Charter of the United Nations, recognition of the inherent dignity and of the equal and inalienable rights of all members of the human family is the foundation of freedom, justice and peace in the world,

Bearing in mind that the peoples of the United Nations have, in the Charter, reaffirmed their faith in fundamental human rights and in the dignity and worth of the human person, and have determined to promote social progress and better standards of life in larger freedom,

Recognizing that the United Nations has, in the Universal Declaration of Human Rights and in the International Covenants on Human Rights, proclaimed and

agreed that everyone is entitled to all the rights and freedoms set forth therein, without distinction of any kind, such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status,

Recalling that, in the Universal Declaration of Human Rights, the United Nations has proclaimed that childhood is entitled to special care and assistance,

Convinced that the family, as the fundamental group of society and the natural environment for the growth and well-being of all its members and particularly children, should be afforded the necessary protection and assistance so that it can fully assume its responsibilities within the community,

Recognizing that the child, for the full and harmonious development of his or her personality, should grow up in a family environment, in an atmosphere of happiness, love and understanding,

Considering that the child should be fully prepared to live an individual life in society, and brought up in the spirit of the ideals proclaimed in the Charter of the United Nations, and in particular in the spirit of peace, dignity, tolerance, freedom, equality and solidarity,

Bearing in mind that the need to extend particular care to the child has been stated in the Geneva Declaration of the Rights of the Child of 1924 and in the Declaration of the Rights of the Child adopted by the General Assembly on 20 November 1959 and recognized in the Universal Declaration of Human Rights, in the International Covenant on Civil and Political Rights (in particular in articles 23 and 24), in the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (in particular in article 10) and in the statutes and relevant instruments of specialized agencies and international organizations concerned with the welfare of children,

Bearing in mind that, as indicated in the Declaration of the Rights of the Child, "the child, by reason of his physical and mental immaturity, needs special safeguards and care, including appropriate legal protection, before as well as after birth",

Recalling the provisions of the Declaration on Social and Legal Principles relating to the Protection and Welfare of Children, with Special Reference to Foster Placement and Adoption Nationally and Internationally; the United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules); and the Declaration on the Protection of Women and Children in Emergency and Armed Conflict, Recognizing that, in all countries in the world, there are children living in exceptionally difficult conditions, and that such children need special consideration,

Taking due account of the importance of the traditions and cultural values of each people for the protection and harmonious development of the child, Recognizing the importance of international co-operation for improving the living conditions of children in every country, in particular in the developing countries,

Have agreed as follows: ...

5.4. Текст 4.

If you can keep your head when all about you

Are losing theirs and blaming it on you,

If you can trust yourself when all men doubt you,

But make allowance for their doubting too;

If you can wait and not be tired by waiting,
Or being lied about, don't deal in lies,
Or being hated, don't give way to hating,
And yet don't look too good, nor talk too wise:

If you can dream – and not make dreams your master;
If you can think – and not make thoughts your aim;
If you can meet with Triumph and Disaster
And treat those two impostors just the same;
If you can bear to hear the truth you've spoken
Twisted by knaves to make a trap for fools,
Or watch the things you gave your life to, broken,
And stoop and build 'em up with worn-out tools:

If you can make one heap of all your winnings
And risk it on one turn of pitch-and-toss,
And lose, and start again at your beginnings
And never breathe a word about your loss;
If you can force your heart and nerve and sinew
To serve your turn long after they are gone,
And so hold on when there is nothing in you
Except the Will which says to them: 'Hold on!'

If you can talk with crowds and keep your virtue,
Or walk with Kings – nor lose the common touch,
If neither foes nor loving friends can hurt you,
If all men count with you, but none too much;
If you can fill the unforgiving minute
With sixty seconds' worth of distance run,
Yours is the Earth and everything that's in it,
And – which is more – you'll be a Man, my son!

5.5. Текст 5.

Романові яблука

На Спаса в Тернівщині, як відомо, храмовий празник, того дня зрання вже весело кленькають, тельнякають більші й менші дзвони слобідські. Отож, як задзвонило, як закленькало сріблястими тонами на весь степ, уже ми знаємо, куди нам дивитись, кого вистежувати. Дядько Роман цього ранку, вирушаючи до села, виходить із двору з великим тугим вузлом; з чистої білої хустки так і випинається боками щось кругле. Оте кругле, що у вузлі завузловане, воно найбільше й розпалює нашу уяву.

Лежимо край степової доріжки, причасні, прищухлі, і серця наші калатають, в кожному вишумовує збурена хвилюванням кров. Польова доріжка сіріє поміж стернями, дядько Роман повагом наближається. Ступаючи краєм дороги, де менше пилуки, він удає, що зовсім не помічає хлоп'ячих

голів, занурених у полин, причасних то за кураїною, то за клубком заячого холодку. З найменшого поруху вусів, з таємниче замкнутого, але враз лукависто просвітлілого обличчя цього степового чародійця нам уже ясно: зараз щось буде! Так і є: дядько Роман, навіть не глянувши в наш бік, тільки вусом усміхаючись, шугає рукою в загадковий свій вузол. Минає довга мить, і нарешті з'являється з вузла яблуко, та яке! Лежить на долоні, червонощоке, свіже, велике, просто мов сонце вранішнє! Творець його, мовби й сам милуючись, потримає яблуко перед собою, освітить ним степ і потім кладе свій садівницький дар обережно на мережевому стовпчику. Увінчавши яблуком найближчий до нас стовпчик, дядько Роман далі пішов, не озираючись.

5.6. Текст 6.

Розпочинаючи дослідження правової природи права на ім'я, наведемо його загальне поняття. З огляду на те, що суб'єктивне право – це міра можливої поведінки уповноваженої особи, найбільш загальне поняття права на ім'я, як і будь-якого суб'єктивного права, може бути розкрито через певні правові можливості. Зазвичай їх виділяють три. До першої – вчинення визначених законом дій щодо нематеріального блага – можна віднести, наприклад, такі дії, як володіння ім'ям, зміна імені, використання свого імені в усіх сферах своєї діяльності і т. д. До другої відносяться вимоги від усіх інших осіб, які мають або можуть мати доступ до об'єкта права утримуватися від його використання уповноваженою особою, за винятком установлених законом випадків, і у випадках, прямо передбачених законом, а також не перешкоджати правовласнику здійснювати його право іншим чином. Дана поведінкова можливість впливає не тільки із загальних положень про особисті немайнові права фізичної особи, а й зі спеціальних норм, присвячених праву на ім'я. Наприклад, ст. 296 ЦК України передбачає, що ніхто не може використовувати ім'я іншої особи, крім випадків, прямо передбачених законом. До третьої поведінкової можливості – вчинення дій стосовно права на використання особистого немайнового об'єкта – можна віднести можливість вирішувати всі питання, пов'язані з його використанням. Очевидно, що відкриваючи третім особам правомірний доступ до об'єкта (наприклад, надаючи згоду на використання свого імені), його носій визначає і ті способи, за допомогою яких воно буде використане. Це може бути використання імені фізичної особи в літературних чи інших творах як персонажа або з метою висвітлення його діяльності, використання імені в назві юридичної особи або в товарному знаку і т. д. При відсутності згоди (наданого доступу) з боку уповноваженого суб'єкта у третіх осіб така можливість відсутня. Таким чином, право на ім'я – це правова можливість фізичної особи: володіти іменем, змінювати та використовувати його в усіх сферах своєї діяльності; вимагати від усіх інших осіб утримуватися від протиправного його використання; вирішувати всі питання, пов'язані з його використанням третіми особами.

Навчальна мета заняття: формування у студентів базових знань щодо особливостей інформаційного забезпечення наукових досліджень, поняття про плагіат, а також умінь та навичок працювати з інформаційними ресурсами науково-технічної інформації.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття, види та ознаки інформації.
2. Види інформаційного забезпечення наукових досліджень.
3. Основні види видань, передбачені Національним стандартом України ДСТУ 3017:2015 «Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять».
4. Обмеження використання авторської інформації.

Ключові поняття: інформація, науково-технічна інформація, інформаційна діяльність, інформаційне забезпечення, професійна інформаційна комунікація, пізнавальність інформації, зміст інформаційного забезпечення, інформаційні ресурси науково-технічної інформації, довідково-інформаційний фонд, довідково-пошуковий апарат, первинні та вторинні документи, авторський аркуш, видання, книга, монографія, підручник, навчальний посібник, праці і матеріали наукових конференцій, офіційні видання державних установ, періодичні видання, спеціальні види видань, проміжні види публікацій, групи неопублікованих документів, довідкові видання, авторське право, суміжні права, плагіат.

Самостійна робота – 3 год. (для ОП «Міжнародні відносини»)

Самостійна робота – 4 год. (для ОП «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»)

Питання та завдання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Дати відповіді на контрольні питання:
 - 1) Дайте визначення поняття «інформація» згідно чинного законодавства України.
 - 2) Визначте поняття та назвіть елементи інформаційного забезпечення.
 - 3) Які види видань передбачені Національним стандартом України ДСТУ 3017:2015 «Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять»?
 - 4) Дайте визначення авторського аркушу.
 - 5) Дайте визначення плагіату?
2. Скласти термінологічний словник до теми.

3. Скласти опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті.

4. Підготувати доповіді (презентації) з наступних тем:

1) Загальна характеристика Закону України «Про інформацію» від 02.10.1992 року.

2) Загальна характеристика Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 року.

3) Способи цивільно-правового захисту авторського права.

5. Письмово підготувати логіко-структурну схему «Види інформації»

6. Ознайомитися із Наказом ХНУ імені В.Н. Каразіна від 18.05.2018 року № 0204-1/263 «Про введення в дію рішення Вченої ради з питання «Про затвердження Порядку проведення перевірки наукових праць, навчальних видань та дипломних робіт (проектів) працівників та здобувачів іншої освіти на наявність запозичень з інших документів».

Практичне (семінарське) заняття 6: МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Навчальна мета заняття: формування у студентів базових знань щодо поняття методології, методики та методів наукових досліджень, системи методів наукових досліджень, а також умінь та навичок використовувати загальнонаукові та конкретнонаукові методи наукових досліджень.

Час проведення – 4 год.

Навчальні питання:

1. Поняття, функції та рівні методології наукових досліджень.
2. Поняття методу наукового дослідження та його основні риси. Система методів наукового дослідження.
3. Загальнонаукові методи наукових досліджень.
4. Конкретнонаукові методи наукових досліджень.

Ключові поняття: методологія, методика, метод, рівні методології науки, загальнонаукові та конкретнонаукові методи наукових досліджень, методи теоретичного рівня, методи емпіричного рівня, аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, моделювання, абстрагування, конкретизація, системний аналіз, ідеалізація, історичний метод, системний метод, спостереження, вимірювання, порівняння, узагальнення, експеримент, опитування, контент-аналіз, івент-аналіз, когнітивне картування, метод індикаторів, статистичний метод.

Самостійна робота – 5 год. (для ОП «Міжнародні відносини»)

Самостійна робота – 7 год. (для ОП «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»)

Питання та завдання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Дати відповіді на контрольні питання:
 - 1) Дайте визначення методології наукового дослідження.
 - 2) Дайте визначення методу наукового дослідження.
 - 3) Перерахуйте загальнонаукові методи наукових досліджень.
 - 4) Перерахуйте методи наукових досліджень, які використовуються у галузі знань 29 «Міжнародні відносини».
 - 5) Розкрийте сутність такого методу наукового дослідження, як івент-аналіз.
2. Скласти термінологічний словник до теми.
3. Скласти опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті.
4. Підготувати доповіді (презентації) з наступних тем:
 - 1) Співвідношення методології, методики та методу наукового дослідження.
5. Письмово виконати завдання:
 - 5.1. Підготувати логіко-структурну схему «Рівні методології наукових досліджень».
 - 5.2. Підготувати логіко-структурну схему «Загальнонаукові методи наукового дослідження».
 - 5.3. Підготувати логіко-структурну схему «Методи наукових досліджень, які використовуються у галузі знань 29 «Міжнародні відносини».
6. Ознайомитися зі статтею М. В. Фесенко «Об'єктивні передумови трансформації глобального управління міжнародною системою» (https://scholar.google.com.ua/citations?user=8zgSK0QAAAAJ&hl=ru#d=gs_md_cita-d&p=&u=%2Fcitations%3Fview_op%3Dview_citation%26hl%3Dru%26user%3D8zgSK0QAAAAJ%26citation_for_view%3D8zgSK0QAAAAJ%3AroLk4NBRz8UC%26tzm%3D-180) та визначити, які методи наукових досліджень застосував автор.
7. Самостійно обрати наукову статтю, що стосується актуальних питань міжнародних відносин, та визначити, які методи наукових досліджень застосував автор.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Практичне (семінарське) заняття 7: ВИБІР НАПРЯМКУ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЕТАПИ ЙОГО ПРОВЕДЕННЯ

Навчальна мета заняття: формування у студентів базових знань щодо порядку вибору напрямку наукового дослідження та етапів його проведення, а також умінь та навичок обирати та формулювати тему

наукового дослідження, обґрунтовувати її актуальність; визначати та формулювати мету та завдання наукового дослідження та обирати оптимальні шляхи їх досягнення і розв'язання; визначати та формулювати об'єкт та предмет наукового дослідження; підводити підсумки наукового дослідження, формулювати висновки і науково обґрунтовані рекомендації, прогнози, проекти змін за результатами проведення наукового дослідження.

Час проведення – 4 год.

Навчальні питання:

1. Розроблення програми наукового дослідження.
2. Наукова проблема та тема наукового дослідження. Об'єкт та предмет наукового дослідження. Мета і завдання дослідження.
3. Складання плану дослідження, розроблення методології дослідження та обґрунтування наукових гіпотез.
4. Пошук та збір наукової інформації. Аналіз та інтерпретація наукової інформації.
5. Підведення підсумків наукового дослідження.

Ключові поняття: програма наукового дослідження, наукова проблема, тема наукового дослідження, актуальність теми наукового дослідження, об'єкт та предмет наукового дослідження, мета та завдання наукового дослідження, план наукового дослідження, гіпотеза, пошук та збір інформації, аналіз та інтерпретація наукової інформації.

Самостійна робота – 5 год. (для ОП «Міжнародні відносини»)

Самостійна робота – 7 год. (для ОП «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»)

Питання та завдання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Дати відповіді на контрольні питання:
 - 1) Охарактеризуйте розділи програми наукового дослідження.
 - 2) Визначте особливості визначення об'єкта та предмета наукового дослідження.
 - 3) Визначте особливості формулювання мети та завдань наукового дослідження.
 - 4) Назвіть етапи пошуку необхідної інформації.
 - 5) Визначте способи складання конспектів.
2. Скласти термінологічний словник до теми.
3. Скласти опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті.
4. Підготувати доповіді (презентації) з наступних тем:
 - 1) Поняття наукової проблеми.
 - 2) Вибір теми наукового дослідження.

3) Правила обґрунтування наукових гіпотез та їх перевірка.

5. Робота у групах.

Студенти мають поділитися на групи по 4-5 осіб та розробити програму наукового студентського міні-гуртка, в якій мають визначити загальну мету діяльності гуртка; загальну проблематику науково-дослідної діяльності гуртка; основні напрями його діяльності; визначити які форми наукової роботи студентів, що виконується в позанавчальний час, використовуються у діяльності гуртка; визначити теми, які пропонуються до обговорення на засіданнях гуртка в межах загальної проблематики його діяльності. Підготовка програми наукового студентського міні-гуртка здійснюється до практичного (семінарського) заняття, презентується на практичному (семінарському) занятті.

Практичне (семінарське) заняття 8: СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ТА ОСНОВИ ПОШУКУ ІНФОРМАЦІЇ В ТРАДИЦІЙНИХ, ЕЛЕКТРОННИХ ТА ІНТЕРНЕТ-БІБЛІОТЕКАХ ПРИ ПРОВЕДЕННІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Навчальна мета заняття: формування у студентів базових знань щодо основ систематизації та пошуку інформації в традиційних, електронних та Інтернет-бібліотеках при проведенні наукових досліджень, а також умінь та навичок працювати із джерелами наукової інформації, здійснювати пошук інформації в традиційних, електронних та Інтернет-бібліотеках.

Час проведення – 4 год.

Навчальні питання:

1. Бібліотека як інтелектуальний центр суспільства.
2. Основи пошуку джерел наукової інформації у бібліотеці.
3. Загальна характеристика Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.
4. Основи пошуку джерел наукової інформації в електронних та Інтернет-бібліотеках.

Ключові поняття: бібліотека, бібліотечна справа, бібліотечний фонд, бібліографічна інформація, наукові бібліотеки; масові бібліотеки, бібліотечно-бібліографічні джерела інформації, систематизація, каталогізація, інформаційно-пошукова мова, класифікаційні та вербальні інформаційно-пошукові мови, бібліотечний каталог, пошук, традиційний каталог, електронний каталог, Інтернет-бібліотека,

Самостійна робота – 5 год. (для ОП «Міжнародні відносини»)

Самостійна робота – 7 год. (для ОП «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»)

Питання та завдання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Дайте відповіді на контрольні питання:
 - 1) Визначте історичні аспекти виникнення та розвитку бібліотек.
 - 2) Що таке інформаційно-пошукова мова бібліографічних фондів?
 - 3) Назвіть види бібліотечних каталогів.
 - 4) Визначте поняття бібліотечно-бібліографічних джерел інформації.
 - 5) Що таке Інтернет-бібліотека?
2. Скласти термінологічний словник до теми.
3. Скласти опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті.
4. Підготувати доповіді (презентації) з наступних тем:
 - 1) Види бібліотек.
 - 2) Права та обов'язки бібліотек та споживачів бібліотечних послуг.
 - 3) Пошук інформації у традиційному каталозі ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна.
 - 4) Пошук інформації в електронному каталозі ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна.
 - 5) Адреси Інтернет-бібліотек та основи пошуку наукової інформації в них.

Практичне (семінарське) заняття 9: ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ ТА ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Навчальна мета заняття: формування у студентів базових знань щодо правил складання бібліографічних посилань та оформлення списку використаних джерел, міжнародних стилів цитування та посилання в наукових дослідженнях, а також умінь та навичок правильно складати бібліографічні посилання та оформлювати список використаних джерел відповідно до чинних вимог.

Час проведення – 4 год.

Навчальні питання:

1. Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».
2. Національний стандарт ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».
3. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових дослідженнях.

Ключові поняття: Національний стандарт України, бібліографічне посилання, бібліографічний опис, міжнародний стиль цитування і посилання.

Самостійна робота – 5 год. (для ОП «Міжнародні відносини»)

Самостійна робота – 7 год. (для ОП «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»)

Питання та завдання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Дайте відповіді на контрольні питання:

1) Визначте види бібліографічних посилань.
2) Охарактеризуйте правила оформлення бібліографічного опису книг та частин книг відповідно до ДСТУ 8302:2015.

3) Охарактеризуйте правила оформлення бібліографічного опису матеріалів конференцій, частин довідкових, продовжуваних та періодичних видань відповідно до ДСТУ 8302:2015.

4) Охарактеризуйте правила оформлення законодавчих та нормативних документів відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006.

5) Перерахуйте міжнародні стилі цитування та посилання в наукових дослідженнях.

2. Скласти термінологічний словник до теми.

3. Скласти опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті.

4. Підготувати доповіді (презентації) з наступних тем:

1) Стиль Американської психологічної асоціації (APA style).

2) Чикаго стиль (Chicago style).

3) Стиль асоціації сучасної мови (MLA style).

5. Виправити помилки у списку нижченаведених джерел та оформити його відповідно до вимог ДСТУ 8302:2015 та ДСТУ ГОСТ 7.1:2006.

1. Dziennik ustaw RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ Warszawa, dnia 17 sierpnia 2017 r. Poz. 1543 USTAWA z dnia 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw 1 – 23 <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20170001543>

2. Hale, C. Cybercrime: Facts & Figures Concerning this Global Dilemma. CJI. 2002. Vol. 18. URL: <http://www.cjimagazine.com/archives/cji4411.html?id=37> (Last accessed)

3. <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20040991001>

4. Вебер и Саравия против Германии : Решение от 29 июня 2006 г. Вынесено III Секцией = Weber and Saravia v. Germany, № 54934/00 Европейский Суд по правам человека. //Бюллетень Европейского Суда по правам человека. -2007. - № 2. - С. 43-46

5. Жуков В. Скуратівський В. Соціальне партнерство в Україні. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. 200 с.

6. Закон про міжнародне приватне право
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>
7. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» Відомості Верховної Ради України. С. 370–387. 2000. № 22.
8. Канзафарова І.С. Теоретичні основи цивільно-правової відповідальності в Україні – дисертація доктора юридичних наук. НАН України. Інститут держави і права ім. В.М. корецького. К. 2007 – 453 с.
9. Конвенція з морського права
http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_057
10. Кулініч О. О. Загальні положення про інформацію з обмеженим доступом в цивільному праві : моногр. / О. О. Кулініч. – Одеса : Видавництво Бакаєв Вадим Вікторович, 2008. - 467 с.
11. Н. С. Кузнєцова, Є. О. Харитонов, Р. А. Майданик та ін. Правова доктрина України : у 5 т. Т. 3 : Доктрина приватного права України ; за заг. ред. Н. С. Кузнєцової. – Х. : Право, 2013. – 760 с.
12. Назаренко І. І. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. для студ. ВНЗ / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ : КНУБА, 2014. 123 с.
13. Про затвердження Інструкції про встановлення груп інвалідності
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1295-11>
14. Процевський О. Чи є підстави для перегляду системи права України? Юридичний вісник України. 2009. – № 38 (742). – С...
15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України //Офіційний вісник України. – 2012. – № 9. – С. 106. – Ст. 332. – Режим доступу :
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12>.
16. Рішення Палати у справі "Ганновер проти Німеччини"
http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/980_324
17. Сліпченко С. О. Щодо правового регулювання відносин, що виникають з приводу найменування юридичної особи («Сучасні проблеми цивілістики», матеріали «круглого столу», присвячені пам'яті проф. Чингізхана Нуфатовича Азімова) Нац. ун-т «Юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого». – Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2013. С. 26–29.
18. Ткаченко В.Д., Погребняк С.П., Лук'янов Д.В. Порівняльне правознавство (підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів) за редакцією Ткаченка. Харків: Парво, 2003 – 274 С.
19. Шершеневич Г. Ф. Учебник русского гражданского права (по изданию 1907 г.) Москва, СПАРК 1995. – 556 с
20. Эко Умберто /// Как написать дипломную работу. - Гуманитарные науки: Учебно-методическое пособие / Пер. с ит. Е. Костюкович; 2-е изд. М.: - Книжный дом «Университет», 2003. 240 с.

Практичне (семінарське) заняття 10: ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Навчальна мета заняття: формування у студентів базових знань щодо загальних вимог щодо оформлення результатів наукових досліджень, особливостей усної передачі інформації про результати наукової діяльності, а також умінь та навичок правильно змістовно, стилістично та структурно оформлювати результати проведення наукових досліджень, визначати їх практичну значущість та новизну; вести наукову дискусію, будувати аргументацію, усно передавати інформацію про результати наукової діяльності.

Час проведення – 4 год.

Навчальні питання:

1. Поняття результатів наукового дослідження та основні вимоги до них.
2. Сутність наукової публікації, її основні види.
3. Особливості усної передачі інформації про результати наукової діяльності.
4. Дискусія як форма апробації наукового дослідження.
5. Основні наукометричні бази даних та індекс цитування авторів наукових статей в них.

Ключові поняття: результати наукового дослідження, форми звітності при науковому дослідженні, апробація, наукова публікація, реферат, курсова робота, дипломна робота, наукова стаття, тези наукової доповіді, дисертація, наукова монографія, нарада, колоквіум, симпозіум, конференція, з'їзд, конгрес, дискусія, аргументація, критика, аргумент, наукометричні бази даних, індекс цитування, імпакт-фактор.

Самостійна робота – 5 год. (для ОП «Міжнародні відносини»)

Самостійна робота – 7 год. (для ОП «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»)

Питання та завдання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Дати відповіді на контрольні питання:
 - 1) Визначте форми звітності, апробації та впровадження результатів наукових досліджень.
 - 2) Визначте функції наукової публікації.
 - 3) Охарактеризуйте загальні вимоги щодо структури результатів науково-дослідної роботи.
 - 4) Визначте основні вимоги до підготовки та виголошення доповіді на конференції.

5) Розкрийте особливості усної передачі інформації про результати наукової діяльності.

2. Скласти термінологічний словник до теми.

3. Скласти опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті.

4. Підготувати доповіді (презентації) з наступних тем:

1) Загальні вимоги щодо структури результатів науково-дослідної роботи.

2) Дискусія як форма апробації наукового дослідження.

3) Основні помилки при проведенні дискусії.

4) Загальна характеристика бази даних Web of Science.

5) Загальна характеристика бази даних Scopus.

5. Підготувати тези доповіді на науковій конференції на обрану тему в межах галузі знань «Міжнародні відносини».

Практичне (семінарське) заняття 11: ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ТА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ ТА ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Навчальна мета заняття: формування у студентів базових знань щодо загальних вимог щодо оформлення результатів наукових досліджень (реферату, курсової та дипломної роботи, наукової статті, тез наукової доповіді та ін.), особливості усної передачі інформації про результати наукової діяльності, а також умінь та навичок підводити підсумки наукового дослідження, формулювати висновки і науково обґрунтовані рекомендації, прогнози, проекти змін за результатами проведення наукового дослідження; правильно змістовно, стилістично та структурно оформлювати результати проведення наукових досліджень, визначати їх практичну значущість та новизну.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття, основні та загальні вимоги щодо змісту курсової та дипломної роботи.

2. Основні етапи підготовки курсової та дипломної роботи.

3. Структура та технічне оформлення курсової та дипломної роботи.

4. Підготовка до захисту та захист курсової та дипломної роботи.

Ключові поняття: наукове дослідження, курсова робота, дипломна (кваліфікаційна) робота, науковий керівник, напрям дослідження; об'єкт дослідження, предмет дослідження; апробація; структура дипломної роботи; захист дипломної роботи.

Самостійна робота – 3 год. (для ОП «Міжнародні відносини»)

Самостійна робота – 4 год. (для ОП «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»)

Питання та завдання для самоперевірки і контролю засвоєння знань:

1. Дайте відповіді на контрольні питання:
 - 1) Визначте навички та уміння, які студенти вдосконалюють і розвивають у процесі її виконання курсових та дипломних робіт.
 - 2) Охарактеризуйте зміст підготовчого етапу підготовки курсової роботи.
 - 3) Визначте особливості апробації результатів дипломної роботи.
 - 4) Охарактеризуйте основні вимоги до вступу дипломної роботи.
 - 5) Охарактеризуйте елементи процедури захисту дипломної роботи.
2. Скласти термінологічний словник до теми.
3. Скласти опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті.
4. Письмово підготувати логіко-структурну схему «Структура курсової роботи».

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ
(для освітньої програми «Міжнародні відносини»)

Навчальним планом передбачено проведення письмової контрольної роботи з метою перевірки та оцінювання набутих студентами знань, умінь та навичок, набутих під час вивчення дисципліни. Письмова контрольна робота передбачає собою самостійну розробку студентами одного питання в межах тем навчальної дисципліни. Студенти можуть обирати питання для розроблення в межах контрольної роботи самостійно не зі списку рекомендованих, проте обов'язково попередньо узгодивши його з викладачем.

При розкритті теоретичного питання важливо необхідно повно, глибоко і чітко висвітлити зміст обраного питання, ґрунтуючись на відповідних доктринальних джерелах та міжнародно-правових актах. Студент має показати вміння використовувати і критично оцінювати теоретичні положення, що містяться у досліджуваній літературі, аналізувати та узагальнювати матеріали, робити відповідні аргументовані висновки. Відповідь може включати схеми і таблиці, якщо вони допомагають розкрити основний зміст питання.

Структура контрольної роботи має включати: титульний лист, зміст, вступ, основний зміст, висновки, список використаних джерел, а також в разі необхідності – додатки. Обсяг контрольної роботи 15 – 20 аркушів друкованого тексту формату А4 (210x297 мм) з використанням текстового редактора Word: шрифт - Times New Roman, розмір шрифту – 14 pt; 1,5 міжрядковий інтервал; абзацний відступ – 1,25; поля: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Особливу увагу варто приділити оформленню списку використаних джерел та бібліографічному опису посилань, які мають бути оформлені відповідно до ДСТУ 8302:2015 згідно з наказом МОН № 40 від 12 січня 2017 року.

Якщо письмова контрольна робота виконана у повному обсязі, тобто заявлена тема відповідає змісту контрольної роботи; матеріал структурований; з тексту роботи вбачається творчий підхід студента до розробки питання; за результатами дослідження зроблені самостійні висновки, які відповідають меті та завданням дослідження; у роботі використано не менше п'яти джерел, в тому числі новітні наукові публікації; робота вчасно подана на перевірку; у ній враховані проблемні аспекти розглядуваного питання, то вона може бути оцінена до 12 балів.

Питання для письмової контрольної роботи:

1. Значення наукових революцій для розвитку та організації суспільства.
2. Наукова і науково-технічна діяльність в системі вищої освіти.
3. Міжнародне співробітництво вчених.
4. Студентські наукові гуртки як форма науково-дослідної роботи студентів.
5. Особливості наукової мови: лексика, фразеологія, морфологія, синтаксис.
6. Поняття та види інформаційного забезпечення наукових досліджень.
7. Плагіат, його види.
8. Загальна характеристика системи методів наукових досліджень.
9. Методи теоретичного рівня наукового пізнання.
10. Поняття та особливості вибору та формулювання теми наукового дослідження.
11. Особливості формулювання мети та завдань наукового дослідження.
12. Поняття та види бібліотечних каталогів, порядок роботи з ними.
13. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.
14. Основи пошуку джерел наукової інформації в електронних та Інтернет-бібліотеках.
15. Правила оформлення бібліографічного опису книг та частин книг у списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015.
16. Правила оформлення бібліографічного опису матеріалів конференцій, частин довідкових, продовжуваних та періодичних видань у списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015.
17. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових дослідженнях.
18. Особливості усної передачі інформації про результати наукової діяльності.

19. Загальні вимоги щодо підготовки та оформлення наукових статей.
20. Загальні вимоги щодо підготовки, оформлення та захисту курсової роботи.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ, ЗАЛІКОВИХ РОБІТ

Перелік питань до заліку

Заліковий білет містить 2 завдання. Перше завдання полягає у розв'язанні тестових завдань; друге завдання полягає у розгорнутій відповіді на теоретичне питання курсу.

Питання до тестових завдань:

1. Виникнення і розвиток науки.
2. Понятійний апарат науки.
3. Наукові установи України.
4. Система вищої освіти в Україні.
5. Поняття та класифікація наукових досліджень.
6. Види наукових досліджень у закладі вищої освіти.
7. Етичні принципи та норми наукової діяльності.
8. Характерні риси наукового стилю української мови та його підстилів.
9. Синтаксис наукового стилю.
10. Якості, що визначають культуру наукової мови: смислова точність, ясність, стислість.
11. Інформаційні ресурси науково-технічної інформації, довідково-інформаційний фонд, довідково-пошуковий апарат.
12. Основні види видань, передбачені Національним стандартом України ДСТУ 3017:2015 «Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять».
13. Поняття та функції методології наукових досліджень.
14. Система загальнонаукових методів наукових досліджень.
15. Вибір та формулювання теми наукового дослідження.
16. Визначення об'єкта і предмета наукового дослідження.
17. Поняття та види інформаційно-пошукових мов.
18. Види бібліотек.
19. Поняття та види бібліотечних каталогів.
20. Поняття та значення реферативних журналів з окремих галузей знань, галузевих бібліографічних видань, бібліографічних видань універсального змісту.
21. Поняття та особливості складання внутрішньотекстового, підрядкового та позатекстового бібліографічних посилань.
22. Правила оформлення бібліографічного опису книг у списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015.

23. Правила оформлення бібліографічного опису електронних ресурсів у списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015.

24. Правила оформлення бібліографічного опису законодавчих та нормативних документів у списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015.

25. Загальні вимоги до підготовки та оформлення наукових статей.

26. Загальні вимоги до підготовки та оформлення наукової монографії.

27. Основні вимоги до підготовки та презентації наукової доповіді на конференції.

28. Дискусія як форма апробації наукового дослідження.

29. Основні наукометричні бази, індекс цитування авторів наукових статей в них та імпакт-фактор журналів, що публікують наукові статті.

30. Підготовка до захисту та захист курсової та дипломної роботи.

Питання до другого завдання білету:

1. Поняття, мета, завдання та функції науки.

2. Розділи наукознавства та їх характеристика.

3. Національна академія наук України.

4. Рівні та ступені (кваліфікації) вищої освіти.

5. Організація наукових грантів, міжнародних науково-дослідницьких програм та проектів обміну науковим досвідом між українськими та зарубіжними вченими.

6. Науково-дослідна робота студентів, що включається в навчальний процес.

7. Науково-дослідна робота студентів, що виконується студентами в позанавчальний час.

8. Лексика та фразеологія наукового стилю.

9. Особливості мовного етикету в науковій діяльності.

10. Види інформаційного забезпечення наукових досліджень.

11. Поняття та характерні риси академічного плагіату.

12. Співвідношення між методологією, методикою та методами дослідження.

13. Методи теоретичного рівня наукового пізнання.

14. Методи емпіричного рівня наукового пізнання.

15. Методи наукових досліджень, які використовуються у галузі знань 29 «Міжнародні відносини».

16. Формулювання мети і завдань дослідження.

17. Порядок роботи з джерелами наукової інформації. Виписка, анотація, конспект.

18. Класифікаційні інформаційно-пошукові мови.

19. Вербальні інформаційно-пошукові мови.

20. Безпека використання Інтернет-ресурсів в науковій діяльності, ступінь їх достовірності та об'єктивності.

21. Особливості складання комплексного бібліографічного посилання.
22. Особливості складання бібліографічного посилання на архівний документ.
23. Правила оформлення бібліографічного опису матеріалів конференцій, частин довідкових, продовжуваних та періодичних видань у списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015.
24. Загальні правила оформлення бібліографічних описів джерел відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006.
25. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових дослідженнях.
26. Загальні вимоги щодо структури результатів науково-дослідної роботи.
27. Загальні вимоги до підготовки та оформлення реферату.
28. Загальні вимоги до підготовки та оформлення тез наукової доповіді.
29. Загальні вимоги до підготовки та оформлення курсової роботи.
30. Загальні вимоги до підготовки та оформлення дипломної роботи.

Приклад екзаменаційного білету

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Галузь знань:	29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність:	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Освітня програма:	«Міжнародні відносини», «Міжнародна інформація та комунікації»
Семестр:	2
Форма навчання:	денна
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Навчальна дисципліна:	«Основи наукових досліджень»

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 1

1. Розв'язати тестові завдання (Додаток 1) (20 балів).
2. Поняття, мета, завдання та функції науки (20 балів).

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки

протокол № 1 від “28” серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ Л. В. Новікова
Підпис

Екзаменатор _____ О. М. Доценко
Підпис

Приклад додатку до екзаменаційного білету
Додаток 1

Розв'язати тестові завдання, обравши одну правильну відповідь з чотирьох можливих:

1. Наука це:

- а) сукупність засобів і способів правового впливу на суспільні відносини;
- б) прийом пізнавальної діяльності людини, форма мислення, що являє собою здогад, тобто, положення, яке тимчасово вважається можливо істинним, поки не встановлена істина;
- в) особлива форма людської діяльності, яка склалася історично і має своїм результатом цілеспрямовано відібрані факти, гіпотези, теорії, закони і методи дослідження, на основі яких виявляються суттєві, найбільш важливі сторони та закономірності розвитку природи, суспільства і мислення;
- г) це сукупність нових, діалектично складних теоретичних або практичних питань, які суперечать існуючим знанням або прикладним методам у науці і потребують вирішення за допомогою наукових досліджень.

2. Наукознавство – це:

- а) сукупність понять, поглядів, ідей, які пояснюють виникнення цивільного права як галузі права і законодавства, їх роль у суспільстві, визначає шляхи їх удосконалення;
- б) наука про кількісні співвідношення, структури, форми та перетворення;
- в) наука, що вивчає психічні явища (мислення, почуття, волю) та поведінку людини, пояснення яких знаходимо в цих явищах;
- г) наука, яка вивчає закономірності розвитку науки, структуру і динаміку наукового знання та наукової діяльності, взаємодію науки з іншими соціальними інститутами та сферами матеріального та духовного життя суспільства.

3. За характером спрямованості і безпосереднього відношення до практики науки прийнято поділяти на:

- а) природничі та гуманітарні;
- б) фундаментальні та прикладні;
- а) технічні та психологічні;
- г) жодна відповідь не є вірною.

4. Система поглядів, теоретичних положень, основних тверджень щодо об'єкта дослідження, які об'єднані певною ідеєю – це:

- а) поняття;
- б) наукова концепція;
- в) теорія;
- г) судження.

5. Наукова школа – це:

- а) загальноосвітня школа, в якій учні залучаються до наукової діяльності під керівництвом провідних науковців в певній галузі знань;
- б) відокремлений підрозділ університету;
- в) неформальний творчий колектив дослідників різних поколінь, об'єднаних загальною програмою і стилем дослідницької роботи, які діють під керівництвом визнаного лідера;
- г) офіційне об'єднання викладачів та студентів університету, які здійснюють науково-дослідницьку роботу під керівництвом завідувача кафедри.

6. Дисертація – це:

- а) вид наукової публікації, у якому описано кінцеві або проміжні результати проведеного дослідження, обґрунтовано способи їх отримання, а також накреслено перспективи наступних напрацювань;
- б) доповідь на певну тему, що передбачає огляд відповідних літературних та інших джерел;
- в) наукова кваліфікаційна праця, що пройшла попередню експертизу і подана до захисту на здобуття наукового ступеня в спеціалізованій ученій раді;
- г) жодна відповідь не є вірною.

7. Метод дослідження, при якому загальний висновок про ознаки множини елементів виводиться на основі вивчення цих ознак у частини елементів однієї множини, – це:

- а) дедукція;
- б) аналіз;
- в) індукція;
- г) жодна відповідь не є вірною.

8. Метод дослідження, який включає в себе вивчення предмета за допомогою уявного або практичного розчленування його на складові елементи (частини об'єкта, його ознаки, властивості, відношення), – це:

- а) дедукція;
- б) аналіз;
- в) синтез;
- г) системний метод.

9. Будь-які відомості та/або дані про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані в ході науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, – це:

- а) інформація;

- б) інформація довідково-енциклопедичного характеру;
- в) конфіденційна інформація;
- г) науково-технічна інформація.

10. Книга, яка містить систематизоване викладення навчальної дисципліни, відповідає програмі дисципліни та офіційно затверджене як такий вид видання, – це:

- а) навчальний посібник;
- б) підручник;
- в) монографія;
- г) препринт.

11. Інформаційно-пошукові мови поділяються на такі види:

- а) класифікаційні та вербальні;
- б) класифікаційні та предметизаційні;
- в) дескрипторні та предметизаційні;
- г) предметизаційні та мова індексування.

12. Бібліотечний каталог, який складається за галузями знань і дає можливість визначити з яких галузей знань і які саме книги є в бібліотеці, тобто швидко зорієнтуватися, чи є в бібліотеці книги або інші джерела інформації з тієї галузі науки, яка цікавить дослідника, – це:

- а) алфавітний каталог;
- б) систематичний каталог;
- в) абетковий каталог;
- г) предметний каталог.

13. Для наукового стилю характерні такі мовні засоби:

а) велика кількість термінів, схем, таблиць, графіків; вживання емоційно-експресивних синонімів, суфіксів; вживання багатозначних слів, художніх тропів;

б) велика кількість термінів; вживання емоційно-експресивних синонімів, суфіксів, багатозначних слів, художніх тропів, індивідуальних неологізмів;

в) велика кількість термінів, схем, таблиць, графіків, абстрактних слів; уникання емоційно-експресивних синонімів, суфіксів, багатозначних слів, художніх тропів, індивідуальних неологізмів;

г) незначна кількість термінів, схем, таблиць, графіків, абстрактних слів; уникання емоційно-експресивних синонімів, суфіксів, багатозначних слів, художніх тропів, індивідуальних неологізмів.

14. Форма обміну інформацією, коли одна частина учасників – доповідачі – повідомляє про нові наукові ідеї, результати теоретичних та експериментальних робіт, про промисловий досвід тощо, відповідає на запитання; інша, набагато більша частина – слухачі, що сприймають інформацію, які можуть задавати запитання і брати участь у дебатах, називається:

- а) симпозіум;
- б) нарада;
- в) конференція;

г) з'їзд.

15. В Україні присвоюються такі вчені звання:

- а) старший дослідник, доцент, професор;
- б) молодший дослідник, старший дослідник, доцент;
- в) молодший дослідник, дослідник, старший дослідник;
- г) доцент, старший доцент, професор.

16. Визначте, що відноситься до рівнів вищої освіти:

- а) перший (докторський рівень);
- б) другий (магістерський) рівень;
- в) третій (бакалаврський) рівень;
- г) четвертий (початковий) рівень.

17. Багатогалузевий (класичний, технічний) або галузевий (профільний, технологічний, педагогічний, фізичного виховання і спорту, гуманітарний, богословський/теологічний, медичний, економічний, юридичний, фармацевтичний, аграрний, мистецький, культурологічний тощо) заклад вищої освіти, що провадить інноваційну освітню діяльність за різними ступенями вищої освіти (у тому числі доктора філософії), проводить фундаментальні та/або прикладні наукові дослідження, є провідним науковим і методичним центром, має розвинуту інфраструктуру навчальних, наукових і науково-виробничих підрозділів, сприяє поширенню наукових знань та провадить культурно-просвітницьку діяльність – це:

- а) академія;
- б) коледж;
- в) інститут;
- г) університет.

18. Процес пізнання певного об'єкта (предмета або явища) за допомогою наукових методів, яке має на меті встановлення закономірностей його виникнення, розвитку і перетворення в інтересах раціонального використання у практичній діяльності людей – це:

- а) наукове дослідження;
- б) аргументація;
- в) наукова ідея;
- г) науковий напрям.

19. Вид наукової публікації, у якому описано кінцеві або проміжні результати проведеного дослідження, обґрунтовано способи їх отримання, а також накреслено перспективи наступних напрацювань – це:

- а) дисертація;
- б) наукова стаття;
- в) реферат;
- г) курсова робота.

20. До видів наукових досліджень у вищому навчальному закладі відносять:

- а) реферат;

- б) наукова стаття;
- в) курсова робота;
- г) всі відповіді вірні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. (поточна редакція від 30.09.2016). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 20.08.2018).
2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 20.08.2018).
3. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 20.08.2018).
4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 20.08.2018).
5. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 20.08.2018).
6. Про затвердження Положення про Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України: Указ Президента України від 08.04.2011 року № 437/2011. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437/2011> (дата звернення: 20.08.2018).
7. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 року № 3792-XII. URL.: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 20.08.2018).
8. Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу: Закон України від 07.02.2002 р. № 3065-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3065-14> (дата звернення: 20.08.2018).
9. Про утворення Національної ради України з питань розвитку науки і технологій: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.2017 р. № 266. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF> (дата звернення: 20.08.2018).
10. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти): Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF> (дата звернення: 20.08.2018).
11. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах): Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261.

- URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF> (дата звернення: 20.08.2018).
12. Статут Національної академії наук України: Статут Національної академії наук України від 05.04.2002 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001550-02> (дата звернення: 20.08.2018).
13. Про введення в дію рішення Вченої ради з питання «Про затвердження Порядку проведення перевірки наукових праць, навчальних видань та дипломних робіт (проектів) працівників та здобувачів іншої освіти на наявність запозичень з інших документів»: Наказ ХНУ імені В.Н. Каразіна від 18.05.2018 року № 0204-1/263. URL.: <http://www.univer.kharkov.ua/images/perevirka-praci.pdf> (дата звернення: 20.08.2018).
14. Національний стандарт України. «Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять». ДСТУ 3017:2015. Видання офіційне. К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 38 с. URL: http://lib.zsmu.edu.ua/upload/intext/dstu_3017_2015.pdf (дата звернення: 20.08.2018).
15. Національний стандарт України. «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». ДСТУ 8302:2015. Видання офіційне. К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 15 с. URL: http://lib.pu.if.ua/files/DSTU_3582_2013%D0%A1%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B2%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%8E%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%8E.pdf (дата звернення: 20.08.2018).
16. Національний стандарт України. «Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила». ДСТУ 3582:2013. Видання офіційне. К.: Мінекономрозвитку України, 2014. 16 с. URL: <http://lib.pu.if.ua/files/dstu-8302-2015.pdf> (дата звернення: 20.08.2018).
17. Національний стандарт України. «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Видання офіційне. К.: Держспоживстандарт України, 2016. 47 с. URL: <https://zounb.zp.ua/resource/GOST/index.html> (дата звернення: 20.08.2018).

Основна література:

1. Артюх С. Ф., Лізан І. Я., Голоп'яров І. В., Несторук Н. А. Основи наукових досліджень. Харків : УІПА, 2006. 277 с.
2. Білоусова Т. П., Маркітантов Ю. О. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Кам'янець-Подільський держ. ун-т. Кам'янець-Подільський, 2004. 120 с.

3. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень : підручник для бакалаврів, магістр.
і асп. екон. спец. вищ. навч. закл. освіти. Київ: АБУ, 2002. 480 с.
4. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / О. В. Крушельницька. Київ : Кондор, 2006. 206 с.
5. Курсові і дипломні роботи студентів у системі роботи з науковою літературою : Метод. вказівки до написання курсових і дипломних робіт для студ. усіх спеціальностей денної форми навч. / Л. М. Двірня (уклад.). Черкаси : ЧІТІ 2007. 16 с.
6. Макеева О. А., Ломачинська І. А., Грінченко А. Ю. Методичні вказівки по написанню оформленню та захисту курсових випускних дипломних і магістерських робіт. Одеса, 2005. 47 с.
7. Палеха Ю. І., Леміш Н. О. Основи науково-дослідної роботи : навч. посіб. / Рек. МОН. Київ : Ліра-К, 2013. 336 с.
8. Пилипчук М. І., Григор'єв А. С., Шостак В. В. Основи наукових досліджень: підручник. –К. : Знання, 2007. 270 с.
9. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2007. 254 с.
10. Цехмістрова Г. С. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України; 2-ге вид., допов. Київ : Вид. дім «Слово», 2012. 349 с.

Допоміжна література:

1. Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования : учеб. пособ. / Отв. ред. Дроздецкая М. В. Киев : МАУП, 2002. 216 с.
2. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
3. Гаркуша Н. М., Польова Т. В. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі; 2-ге вид., випр. і допов. Харків : ХДУХТ, 2013. 161 с.
4. Голіков В. А., Козьм'яних М. А., Онищенко О. А. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Одес. нац. морська акад. Одеса : ОНМА, 2014. 163 с.
5. Грабинський І. М. Курсові та дипломні роботи : метод. реком. до написання та основні вимоги до оформленн. Львів : ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка 2003. 43 с.
6. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / Ред. Попсуєнко Ю. Г. Київ : Центр навч. літератури, 2004. 212 с.
7. Клименюк О. В. Методологія та методи наукового дослідження : навч. посіб. Київ : Міленіум, 2005. 186 с.
8. Ковальчук В. В., Моїсєєв Л. М. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / 5-е вид. Київ : ВД «Професіонал» 2007. 240 с.
9. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / 2-ге вид., випр. та доп.; Рек. МОН. Київ : ЦУЛ, 2011. 144 с.

- 10.Лудченко А. А., Примак Т. А. Основы научных исследований : учеб. пособ. / Под ред. Лудченко А. А. Київ : Знання, 2000. 114 с.
- 11.Макогон Ю. В. Основы наукових досліджень : навч. посіб. – 2-ге вид. / Ю. В. Макогон.– Донецьк : Альфа-прес, 2007. – 144 с.
- 12.Матвієнків С. М. Методологія наукових досліджень : навч.-метод. посіб. / Рек. МОН. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. у-нт ім. В. Стефаника, 2010. 84 с.
- 13.Матвієнків С. М. Написання та захист бакалаврської кваліфікаційної роботи / 2-е вид., перероб. і доп. Івано-Франківськ : Вид.-дизайн. відділ ЦІТ Прикарпат. нац. ун-ту імені Василя Стефаника, 2008. 48 с.
- 14.Матвієнків С. М. Дипломна та магістерська роботи як кваліфікаційне дослідження. Івано-Франківськ : Вид.-дизайн. відділ ЦІТ Прикарпат. нац. ун-ту імені Василя Стефаника, 2013. 67 с.
- 15.Лівінський О. М., Курок О. І., Гридякін В. О., Зінченко В. П. Методологія і методи наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. О. М. Лівінського; М-во науки і освіти, молоді та спорту України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. Глухів : РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2012. 173 с.
- 16.Мокін Б. І., Мокін О. Б. Методологія та організація наукових досліджень : навч. Посібник. Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с.
- 17.Назаренко І. І. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. для студ. ВНЗ / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ : КНУБА, 2014. 123 с.
- 18.Організація та методологія наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського; Рек. МОН. Київ : ЦУЛ, 2010. 352 с.
- 19.Основы научных исследований : навч. підручник / за ред. В. І. Саюк, Є. Р. Чернишової. Київ : Педагогічна думка, 2012. 144 с.
- 20.Основы научных исследований. Організація самостійної та наукової роботи студента: навч. посіб. / Я. Я. Чорненький., Н. В. Чорненька, С. Б. Рибак та ін. К. : Професіонал, 2006. 208 с.
- 21.П'ятницька-Позднякова І. С. Основы научных исследований у вищій школі : навч. посіб. Київ : Центр навч. літератури, 2003. 116 с.
- 22.Петрук В. Г., Володарський Є. Т., Мокін В. Б. Основы науково-дослідної роботи : навч. посіб. для студ. ВНЗ. Вінниця : Універсум-Вінниця, 2006. 144 с.
- 23.Сабитов Р. А. Основы научных исследований : учеб. пособ. Челябинск, 2002. 140 с.
- 24.Свердан М. М., Свердан М. Р. Основы научных исследований : навч. посіб. Чернівці : Рута, 2006. 352 с.
- 25.Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень / 2-ге вид, перер. і доп. Київ : Знання, 2007. 317 с.
- 26.Філіпенко А. С. Основы научных исследований: Конспект лекцій : навч. посіб. / Рек. МОН. Київ : Академвидав, 2005. 208 с.
- 27.Добронравова І. С., Сидоренко Л. І. Філософія та методологія науки: підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008. 223 с.

- 28.Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / 7-ме вид., стер. Київ : Знання, 2011. 310 с.
- 29.Шишка Р. Б. Організація наукових досліджень та підготовки магістерських і дисертаційних робіт : навч. посіб. Харків : Еспада, 2007. 368 с.
- 30.Эко Умберто. Как написать дипломную работу. Гуманитарные науки: Учебно-методическое пособие / Пер. с ит. Е. Костюкович; 2-е изд. М.: Книжный дом «Университет», 2003. 240 с.

**Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше
методичне забезпечення**

1. Верховна Рада України — www.zakon1.rada.gov.ua.
2. Міністерство закордонних справ - <http://mfa.gov.ua/ua>
3. Міністерство юстиції - <https://minjust.gov.ua/ua>
4. Конституційний Суд України - <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>
5. Організація Об'єднаних Націй - <http://www.un.org/>
6. Європейський суд з прав людини - <http://echr.coe.int/>
7. Європейський союз - <http://eeas.europa.eu/>
8. Організація з безпеки та співробітництва в Європі - <http://www.osce.org/>
9. Рада Європи - <http://www.coe.int/web/portal/home>
- 10.Управління Верховного комісара ООН з прав людини - <http://www.ohchr.org/>
- 11.Національна парламентська Бібліотека України - <http://www.nplu.org/>
- 12.Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського — www.nbuv.gov.ua
- 13.Київська центральна міська публічна бібліотека ім. Лесі Українки — <http://lucl.lucl.kiev.ua>
- 14.Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна — <http://www.univer.kharkov.ua>
- 15.Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка — <http://korolenko.kharkov.com>